

Pædagogisk læreplan for Daginstitutionen Petersbjerggård 2019

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Om skabelonen

Denne skabelon henvender sig til jer, som er ledere og pædagogisk personale i dagtilbud. Formålet med skabelonen er at inspirere og understøtte udarbejdelsen af jeres lokale pædagogiske læreplan.

Den grundlæggende ramme for udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven med tilhørende bekendtgørelse, der er omsat i Børne- og Socialministeriets publikation [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, 2018](#). Det er hensigten, at I skal bruge publikationen, når I arbejder med skabelonen.

Skabelonen indeholder alle de lovmæssige krav til at udarbejde den pædagogiske læreplan. Samtidig understøtter skabelonen jeres overvejelser vedrørende den løbende dokumentation og evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan.

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for det pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, hvor legen er grundlæggende, og børneperspektivet er tydeligt. Jeres konkrete læreplan giver jer en ramme til at arbejde systematisk med at planlægge, følge op på og videreudvikle kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø i jeres dagtilbud i forhold til jeres børnegruppe.

Inden for de krav, der følger af dagtilbudsloven, er det op til jer at beslutte, hvordan I konkret vil arbejde med den pædagogiske læreplan. Jeres læreplan skal være et dynamisk og meningsfuldt dokument, som peger fremad, og som I kan bruge aktivt i den løbende udvikling af den pædagogiske kvalitet og jeres pædagogiske praksis.

[Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#)

Brug af skabelonen

Når I udfylder skabelonen, skal I klikke på *skrivefeltet*. I kan fremhæve tekster og indsætte billeder.

I kan slette denne side ved at markere teksten og billedet og trykke *delete*. I kan også slette den sidste side, hvis I ønsker det.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Petersbjerggård er en integreret institution med en normeret vippenorm på 100 - 105 børn, fordelt på 41 vuggestuebørn mellem 0-3 år og 60-70 børnehalebørn mellem 3-6 år. De er fordelt på 4 stuer med 0-2 årige og 3 stuer med 3-6 årige.

Vuggestuegrupperne hedder: Lopper, Larver, Græshopper og Mariehøns. Børnehalegrupperne hedder: Sommerfuglene, Brumbasser og Guldsmede og sidst på året samler vi de ældste børn et par gange om ugen. Gruppen med de ældste børn kalder vi Storebørnsgruppen.

I Petersbjerggård arbejder vi ud fra en anerkendende tilgang, hvor vi lægger vægt på nærvær i relationerne mellem både børn, forældre og kollegaer.

At skabe mulighed for udvikling og læring er grundlæggende i hverdagens pædagogiske arbejde med alle børn, ud fra en inkluderende tilgang. Det skabes både i institutionens rammer, på legepladsen og på ture ud af huset. Det skabes i samarbejdet med forældre og andre samarbejdspartnere samt ikke mindst i relation med barnet.

Personalet består af:

- 14 Pædagoger
- 2 Pædagogisk assistenter
- 5 Pædagogmedhjælpere
- 1 Pædagogstuderende i 2. eller/og 3. praktikperiode
- 1 Køkkenleder
- 1 Husassistenter
- 1 Pedel
- 1 Administrativ medarbejder
- 1 Souschef
- 1 Dagtilbudsleder

Derudover modtages løbende PAU elever og studerende i 1. praktikperiode fra UC SYD, og der er løbende medarbejdere i virksomhedspraktik, løntilskud mv.

Daginstitutionen Petersbjerggård startede i 1990 som en integreret institution med 60 børn. I 1997 blev institutionen udvidet med et vuggestue afsnit med plads til 40 børn.

De to afdelinger hænger fysisk sammen via en glasgang. Her ligger kontoret og fællesdepotet.

Institutionen er placeret i et nabolag med almennyttige boliger og i tilknytning til Strandhuse området med parcelhuskvarterer.

Petersbjerggård ligger i den østlige ende af byen med 3 km. til centrum.

Vi har skov, natur og vand i nærheden. Der er gode busforbindelser og stisystem lige ved døren.

I Daginstitutionen Petersbjerggård er grundstenen i det pædagogiske arbejde den anerkendende tilgang. Anerkendende tilgang har fokus på relationerne, mødet og det der foregår imellem de implicerede personer, måden vi er sammen på.

At danne og udvikle med fokus på relationer betyder at, vi giver barnet udvikling og leveregler igennem måden, vi er sammen på. Vi viser med vore ord og handlinger, hvordan det er hensigtsmæssigt, at opføre sig og behandle hinanden.

At opdrage/udvikle anerkendende vil sige, at vi accepterer barnet, som et menneske, der har betydning, én vi lytter til og tager alvorligt. Et menneske, som vi bakker op, når det prøver at lytte til sig selv og tage sine egne initiativer.

Anerkendende tilgang forudsætter bl.a.:

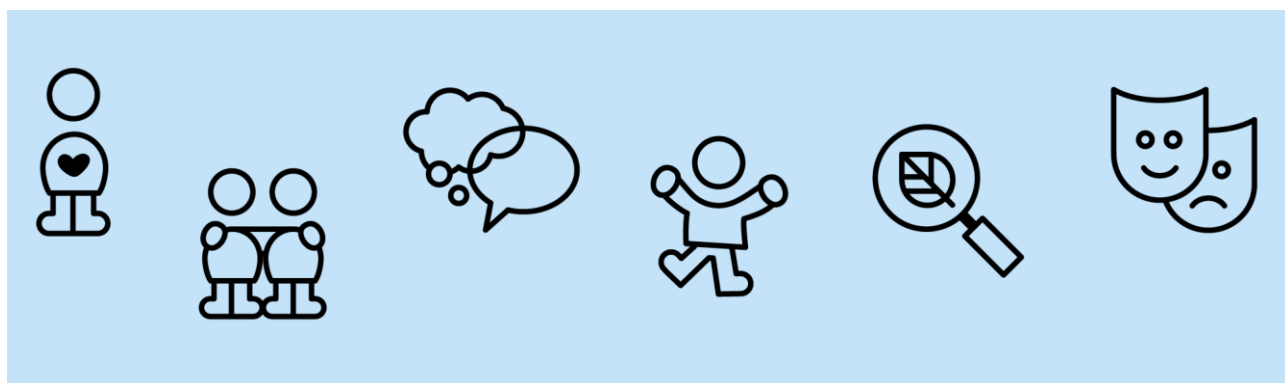
Et menneskesyn om gensidigt ligeværd, nærværende voksne og med fokus på relationerne.

Daginstitutionen Petersbjerggård er et dagtilbud af høj kvalitet. Det er et dagtilbud, der sikrer et tværfaglig godt samarbejde mellem ledelse- medarbejdere- forældre og børn. Alles medvirken i hverdagen skaber et godt grundlag for børns udvikling og trivsel.

Vi arbejder ud fra en fast dagsrytme, som tager afsæt i den pågældende gruppes behov, i samspil med traditioner og læreplaner.

Vi vægter en hverdag med tydelige, nærværende og omsorgsfulde voksne, der møder barnet hvor det er. Vi forpligtiger os til, at alle børn føler sig set og mødt, og understøtter dem i

deres udfordringer. Vi ønsker at skabe en hverdag med plads til leg, spændende aktiviteter og hvor rutinesituationer ses som en stor del af den pædagogiske praksis. Her skal være plads til begejstring, spontanitet og skøre påfund.

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Børnesyn:

Det at være barn har værdi i sig selv. Barnet ses som unikt med en selvstændig personlighed, som vi understøtter. Barnet skal mødes, så det ses og høres, for den person det er. Barnet skal føle, det er god nok, som det er. Dét barnet byder ind med, er lige så vigtigt og rigtigt, som dét ens venner i vuggestuen eller børnehaven byder ind med, også selvom man ikke er enig. Barnet mødes med en anerkendende tilgang, så det kan opleve sig selv som værdifuldt og vigtigt for fællesskabet. Det har betydning, at barnet imødekommes med at blive hilst på med navn og øjenkontakt, når det kommer om morgenen, og når der siges farvel. Dette er noget, vi lægger særlig vægt på i dagligdagen, både fra personalet side, men også fra forældrene. Vi opfordrer alle forældre til lære navnene på de andre børn på stuen og at sige godmorgen og farvel til de børn og voksne, de møder, når de kommer i institutionen. Det er med til at skabe en stemning af, at alle er velkomne og har en værdi i mødet med andre.

I vores daglige praksis kommer børnesynet også i spil, når vi igennem de planlagte aktiviteter kigger på børnenes individuelle udvikling og kompetencer, og afstemmer forventningerne ud fra dette - da alle børn udvikler sig forskelligt og bliver stimuleret på hver sin måde.

Det kan være i en aktivitet, hvor vi skal male, her har vi som udgangspunkt en tanke og plan om et produkt der skal laves, men vi har en forskellig tilgang til hvert barn, da børn ligger forskelligt udviklings- og kompetencemæssigt og især personligt – og nye vuggestue/børnehavebørn har måske en helt anden tilgang til den aktivitet, der skal laves. De gør det på deres egen måde, hvor det er vigtigt, at vi, som de professionelle, går ind og anerkender de mange forskellige tilgange. Hvorimod de store børn, ofte selv har en ide om hvordan det skal se ud, og hvordan processen skal foregå. Her er det vigtigt, at vi også accepterer dette, da vi ved denne tilgang giver barnet ret til med- og selvbestemmelse, hvilket også er at arbejde med barnets perspektiv, og følge dets spor.

Eller her, i et andet eksempel, hvor vi tager udgangspunkt i vores samling - hvilken bog skal vi læse, i sang og musik – børnene vælger sange, effekter mm – til fællessang er de med til at vælge hvad vi skal synge –sange, hvor det enkelte barn bestemmer aktiviteten (uanset hvor mange gange de vælger det samme).

For os i Petersbjerggård er det, som tidligere skrevet, vigtigt, at det enkelte barn har lov til at være sig selv. Med det mener vi, at børn har lov til at være forskellige og udvikle sig i deres eget tempo – vi støtter og forholder os til hvert enkelt barn, lige dér hvor barnet er på nuværende tidspunkt, og giver udfordringer som passer til barnet. Vi forholder os til, at børn skal have lov til at være børn, og at hvert enkelt barn ses som et kompetent og selvstændigt væsen. Vi er opmærksomme på, at det er os, som de professionelle, der har et ansvar for at sikre, at alle børn har det godt fysisk, psykisk og socialt. Gennem sparring med ledelse, kollegaer og et godt forældresamarbejde, skaber vi de bedste forudsætninger for en positiv udvikling og trivsel hos det enkelte barn.

Når vi tager udgangspunkt i det enkelte barn, er det også med fokus på hele børnegruppens behov. Da det er den pædagogiske ramme, der er udgangspunktet for, hvad vi som institution kan tilbyde. Vi arbejder anerkendende, uden skæld ud og med fokus på at være de gode rollemodeller i samværet med børn.

Igennem vores børnesyn bliver der lagt vægt på, at dét at være barn har værdi i sig selv. Vi giver børnene plads til at udvikle sig i eget tempo ud fra de forudsætninger de hver især

kommer med. Igennem både planlagte eller spontant opståede aktiviteter, hvor vi reflekterer over hvordan vi kan skabe rammerne, der både giver plads til det store børnefællesskab og det enkelte barn.

Vi har fokus på børneperspektivet, der altid danner grundlaget for alt, hvad vi gør med børnene. Hvordan børnene får medbestemmelse i aktiviteterne, så de selv, i eget perspektiv, kan være med til at videreudvikle de aktiviteter der igangsættes, og selv være medskabere af egen læring. Både det ovenstående og vores egen legende tilgang til læring, er med til at fremme børnenes interesse, undring og nysgerrighed i de forskellige aktiviteter og generelt til hverdagen.

Da nærvær, omsorg og tryghed er en forudsætning for børns læring, bruger vi også en stor del af vores hverdag på gulvet med børnene og hjælper dem med at videreudvikle deres spontant opståede lege samt de lege, vi sætter i gang. Derudover er det vigtigt for os at følge barnets behov for søvn. Vi har derfor en søvnpolitik, hvor vi arbejder ud fra princippet om, at børn skal sove, når de er trætte, og at vi derfor ikke vækker børn, når de sover. Dette gør vi for igen at skabe de bedste forudsætninger for en positiv udvikling hos børnene. Vi sidestiller søvn med eksempelvis mad, omsorg og alle de andre basale behov, som en barn har brug for, for at kunne udvikle sig i en positiv retning.

Når vi arbejder med børnesyn i dagligdagen, kommer det til udtryk i vores tilgang og adfærd i samspelet med børnene. Vi, som fagpersoner og personale, er rollemodeller og har et ansvar for at aflæse og reflektere over vores daglige pædagogiske praksis. Sætte os i børnenes sted og se en situation fra flere vinkler, være nysgerrige på hvordan en situation opstår, hvilke børnetanker der kan ligge bag og være spørgende og undrende i forhold til det, vi oplever og ser hos børnene.

Alt efter alder og modenhed inddrager vi børnene i vores tanker og refleksioner, ved at være spørgende og nysgerrige på hvordan børnene oplevede en given situation. Derved støtter vi børnene i at udvikle deres egne tanker og refleksioner, samt skaber rum og mulighed for at disse kommer til udtryk.

Ved de mindste børn er det igen vores opgave at sætte ord på og hjælpe barnet med at få udtrykt de følelser der opstår, da det meste foregår nonverbalt, og kommer til udtryk med adfærd og mimik.

Så børnesynet hos os, gør bl.a. at vi lægger stor værdi i at aflæse børnenes mimik og adfærd og så handle der ud fra.

Dannelse:

”Dannelse er det der er tilbage, når man har glemt, hvad man har lært.”

– Ellen Key

Igennem hele dagen arbejder vi med dannelse, vi danner små individer, som skal lære at agere i den verden, vi står i. Vi danner dem til at agere på den mest hensynsfulde måde, så man ikke træder forkert, og når man træder forkert, som vi alle gør indimellem, så støtter vi børnene i, hvordan man kommer videre derfra og tager læring med. Hvad er rigtigt og forkert, er det fx okay at slå en, som har drillet en? Eller skal man vende den anden kind til, og gribe muligheden for at række hånden ud og hjælpe i stedet for at drille tilbage.

Hvis vi bygger videre på eksemplet om et barn, der er blevet slået af et andet barn. Begge børn skal hjælpes i denne situation. Barnet der er blevet slået, bliver måske ked af det og har brug for, at vi som de professionelle og som de voksne kommer og trøster og giver den omsorg, barnet har behov for. Vi guider barnet, sætter ord på oplevelsen og de følelser, der er i spil, og hjælper så barnet videre, så vi kan få en god dag sammen. Derudover guider vi, barnet der slog, i at det ikke er god måde at behandle sine venner på. Støtter barnet i at sætte sig i det andet barns sted og igen sætte ord på de følelser der opstår.

Det er vigtigt, at begge børn får sat ord på situationen, så begge børn får disse værktøjer i værktøjskassen til næste gang, der opstår en lignende situation.

Vi arbejder med børnenes personlige dannelse hele tiden, da det opstår i alle vores hverdagssituationer. I det sociale, såsom lege, samlinger, fælleskaber både inde og ude mm., derudover opstår det også i de forskellige rutinesituationer, som borddækning, når vi er på badeværelset, i garderoben, måltider m.m.

Frokosten er bl.a. en pædagogisk aktivitet, der skal være tryk og lærende: Vi taler stille sammen, smager på maden, øser op, vente på tur, bede om mad og drikke, læring og dialog om det vi spiser etc. Når vi venter på tur, taler sammen og spiser sammen, skaber vi et miljø og fælleskab, hvor børnene ser på og lærer af hinanden og af os som rollemødel.

Vi, som de professionelle, har klare aftaler, både praktiske og pædagogiske, da et godt samarbejde de voksne imellem smitter af på børnenes leg og udvikling, og giver dem tryk. Når vi, som de voksne, taler pænt og ordentlig til hinanden, er vi med til at skabe et tryk og positivt miljø for børnene at færdes og udvikle sig i. Hvilket også smitter af på børnenes adfærd, og hvordan de taler og agerer omkring og med hinanden.

Når vi inddrager børnene og er lyttende og opmærksomme på deres initiativer, så er det også med det formål at vise børnene hvordan man kan agere i fællesskab med andre og derved igen vise os som rollemødel. Dette er med til at danne, samt udvikle børnenes mentaliseringsevne, nysgerrighed og forståelse for andre, samt deres selvbestemmelse og medbestemmelse.

Det er vigtigt for os i Petersbjerggård, at børnene bliver mødt af voksne, der er nysgerrige, lyttede og undrende, da det er med til at sætte gang i nogle af de samme mekanismer og mønstre hos det enkelte barn – hvilke vi naturligvis ønsker at støtte børnene i at udvikle.

Børneperspektiv:

Når vi planlægger den daglige pædagogiske praksis, inddrager vi børnene, hvor det giver mening. Det er vigtigt for os, at alle børn føler sig hørt, og deres idéer tages i betragtning inden for de rammer, der er sat.

I fx forbindelse med fastelavn, hvor en af børnegrupperne valgte at holde et børnemøde. Her var børnene selv med til at bestemme, hvad der skulle laves af fastelavnspynt til stuen. På den måde bliver der skabt et forum for at børnene kan komme med deres idéer og tanker omkring, hvad de gerne vil lave. Derfor vil man også opleve, at ikke alle børn laver det samme. Hvis vi holder fast i fastelavnseksemplet, vil det måske ikke være alle børn,

der får lavet et fastelavnsris, da det ikke er lige vigtigt for alle børn. Nogle vælger at lave noget andet pynt i stedet.

Vi planlægger vores aktiviteter med udgangspunkt i børnenes interesser. Fx havde en børnegruppe et forløb omkring bondegårde og bondegårdsdyr. Det opstod på baggrund af en gruppe børn, der talte rigtig meget om bondegårdsdyr, og om hvordan en bondegård så ud i gamle dage, og hvad de lavede på en bondegård den gang og nu.

Eller når et barn kommer og fortæller, at han eller hun skal flytte. Vi finder et kort frem og kigger, hvor det nye sted ligger. Flere børn bliver interesserede og slutter sig til, og pludselig opstår der en spontan snak og læring omkring forskellige lande m.m.

Når vi lader børn være medskabere af egen læring og leg, giver vi plads til, at de kan give udtryk for, hvad der interesserer dem, og hvad de har lyst til. Det har stor betydning, at de voksne griber børnenes idéer, følger deres spor og bygger videre på legen, ved behov. Det er med til at give børnene de bedste forudsætninger for en positiv udvikling og tage deres børnesyn alvorligt. Vi inddrager børnene, når der skal evalueres på de forløb, der har været på stuerne, så vi som de professionelle hele tiden har børnenes perspektiv med, når der fx skal planlægges nye forløb.

Vi ser på det enkelte barns behov for aktivitet. Fx udeleg skal give mening for det enkelte barn (særligt i forhold til børn under 1 år). Vi igangsætter aktiviteter under hensynstagen til barnets udvikling. Derfor prioriterer vi også at dele os op, eksempelvis som i vuggestuen, hvor de ældste børn er på tur ud af huset, eller blot væk fra stuen, en gang i ugen. Det er med til at give de ældste børn plads til at udfolde og udvikle sig på deres niveau - mens det på samme tid, skaber ro, nærvær og plads omkring de yngste børn, da det er forskellige behov, børnene har. Når vi deler os op er det også muligt at inddrage børnene, da vi ofte følger barnets spor og er nysgerrige på den leg, der opstår.

I dagligdagen skaber vi mulighed for ovenstående, ved at skabe et trygt og tillidsfuldt miljø, hvor børnene i Petersbjerggård oplever, at personalet er nærværnede, opmærksomme, omsorgsfulde og lyttende i mødet med dem.

Leg:

- Legen skaber rammerne og mulighederne for at barnet udvikler selvet, og bl.a. får prøvet sine grænser af, samt bliver bevidst om sine egne grænser.
- Fantasien skal i spil.
- Den frie leg, og den voksenplanlagte leg med et givent formål, er lige vigtig - og der skal være plads til begge dele.

Legen er en meget vigtig del hos os, når vi tænker børnenes udvikling. Vi ser at børnene i legen opbygger relationer og social forståelse for hinanden. De lærer hvordan de takler konflikter og lærer at forhandle igennem legen (hvem skal fx være hund, mor, storesøster) Igennem legen ser vi også at børnene udvikler deres fantasi og kreativitet. Vi ser yderligere, at børnene bliver mere glade, når de leger godt, og at de har mulighed for at udtrykke deres tanker, følelser og ideer om omverden igennem legen. Børn udvikler deres identitet, finder ud af hvem de egentlig er, igennem den "frie" leg.

Nye børn, som kommer fra vuggestue eller dagpleje, har ofte brug for støtte til at komme i gang med at lege de nye lege der opstår i børnehaveregiet. Der deltager vi i starten og trækker os bevidst stille og roligt ud af legen, når vi kan og når det giver mening for den igangværende leg. - På den måde "lærer" vi børnene at fordybe sig mere og mere i legen på egen hånd og sammen med jævnaldrende. Vi prioriterer at dele børnene op i mindre grupper, da det giver de bedste forudsætninger for ro og fordybelse hos det enkelte barn. Derudover giver de mindre grupper mulighed for at man kan lave noget forskelligt, og på den måde sørger vi også for at give børnene selv- og medbestemmelse, inden for rammerne, i forhold til hvor og hvad, de vælger at lege med. Vi har på de forskellige stuer skabt flere små legemiljøer, hvor der er plads til alle mulige lege, eksempelvis rollelege i dukkekrogen, hulebygning, læsehjørne, tegnebord, leg med biler, eksperimenter med klodser. Mulighederne er mange og det er vores opgave at gøre det tilgængeligt for børnene på stuerne.

Kan der være leg i rutinesituationerne? Ja det kan der godt – når vi skifter bleer, tager tøj på i garderoben/badeværelset, i puttesituationer og når vi går fra et sted til et andet m.m. Hvis en situation bliver svært for det enkelte barn, kan vi med fordel gøre kravet til en leg og derved støtte barnet i at indfri kravet, der er stillet. Det er vores opgave at stille krav, der

er inden for barnet kompetencer, og udfordre barnet passende – inden for nærmeste udviklingszone (Vygotsky), så vi hele tiden stræber efter at støtte barnet i en positiv udvikling.

Derudover planlægger vi også nogle aktiviteter, som fx hver fredag, hvor vi har musik med Anni fra Kulturskolen. Når vi er til musik om fredagen, er vi aldersopdelt, så hvert barn har de bedste forudsætninger for at deltage i denne aktivitet. Her mødes vi også på tværs af stuerne, hvilket skaber mulighed for samspil mellem de forskellige stuers børn.

Læring:

Mange af de læringsprocesser, vi er igennem over hele dagen, sker igennem leg. Det skal være sjovt, og ikke mindst være meningsfuldt for barnet, for at det lærer. Børn lærer igennem at udforske sig selv, andre, objekter m.m., og de gør det på hver deres måde. Det er både i de planlagte pædagogiske aktiviteter, og i den frie leg. Hvis vi har et barn, som står lidt udenfor og ikke rigtigt, (ud fra vores synspunkt) er med i legen. Her kan det være, at barnet holder sig tilbage ret bevidst og observerer situationen, for så derefter at hoppe i ind i legen igen i sit eget tempo. Her er det vigtigt, vi ikke går ind og involverer os for hurtigt, dog skal vi stadig være klar til at hjælpe barnet ind i legen, eller hjælpe med at sætte ord på, så barnet senere kan give udtryk for; "At det har jeg ikke lyst til", eller komme med sine egne idéer og bidrage til legen.

Vi arbejder med kompetencehjul, handleplaner, børnelineal og sikrer hermed den indsats hvert barn har brug for. Derudover et tæt samarbejde mellem det pædagogiske personale, ledelse og forældre. Samt andre tværfaglige samarbejdspartnere som fx sprogkonsulenter, psykologer, socialrådgivere og talepædagogerne.

Foruden det førnævnte læring i leg, har vi i børnehaven fællestemaer, hvor vi trækker på de ressourcer som vi hver især har, for at give børnene de bedste læringsmuligheder. Vi gør brug af vores kompetencepædagoger (design, sprog, krop og bevægelse ect.) og derudover bruger vi vores egne interesseområder/baggrundsviden til at udvide børnenes viden og fange deres interesse. Leg og læring er tæt forbundet og opstår ofte i relation til hinanden. Hos os er det vigtigt at vi giver plads til legen i sin egen form, hvor der ikke er læring som mål for legen, men legen har værdi i sig selv.

Vi reflekterer over aktiviteter, fysiske rammer og tænker løbende på børnenes udvikling og behov, der hele tiden flytter sig. Fx kan en gruppe børn i perioder være optaget af nogle bestemte bøger. Så læser vi dem igen og igen, og udfordrer det enkelte barn i dialogen. Vi kan også udvide indholdet af bogen med kreative lege eller bevægelseslege. Børnene kan være optaget af noget bestemt i naturen, fx edderkopper. Så fanger vi den idé og "går på jagt" efter edderkopper - er kreative og klipper pap-edderkopper m.m. Vi tilrettelægger også pædagogiske aktiviteter med henblik på læring. Det kan være tema om fisk, høst, mælk, m.m.

Læring kan opstå i alle sammenhænge, på den ene eller den anden måde. Når vi er udenfor, og vi udforsker naturen, mærker på sandet i haven, mosset i skoven, når vi bliver våde og bliver tørre igen. Alle nye oplevelser bliver med tiden til erfaringer, som vi kan læne os op ad gennem livet. Det samme gælder i forhold til relationer og samspil fx børn imellem – i en fælles leg hvor det er de sociale spilleregler, der bliver udfordret og styrket. Her lærer børnene af hinanden, men også her har vi som voksne en vigtig rolle. Det er vores opgave at støtte børnenes udvikling og være opmærksomme på, at alle børn bliver udfordret der hvor de "er" – så de forventninger vi har til det enkelte barn, stemmer overens med barnets ressourcer og kompetencer i en given situation.

Læring

- Gennem legen skal der skabes læring.
- Læring kan ske på mange måder, ofte når vi som pædagoger gennem legen skaber læringen, er børnene ikke bevidste om, at der ligger en læring bag.
- Læringen finde steder mange steder, en tur i skoven, en tur ned i byen, en tur på Nikolai for børn og hvor vi ellers kommer hen.
- Børnenes nysgerrighed er med til at skabe læring.
- At udfordre børnenes NUZO (Nærmeste udviklingszone).

Læringen kommer til udtryk hos os når:

- børnene bruger de værktøjer som vi giver dem gennem leg/opgaver.
- børnene fortæller og har en konkret viden.
- forældrene kommer og spørge til noget barnet har fortalt om der hjemme.
- de venter på tur, og lader andre børn komme til også.

- børnene udfordrer deres NUZO (Nærmeste udviklingszone), og er trygge ved at tage et skridt videre.
- børnene har succesoplevelser og får styrket selvet.

Et eksempel på hvordan læring opstår på baggrund af et barns oplevelse: Når et barn har set en regnbue udenfor og fortæller om dette. Vi ser dette som et initiativ og mulighed for at udvikle på den viden børnene har, og vi taler om hvornår en regnbuen opstår. Vi laver i fællesskab, mens vi taler om hvad der går forud for regnbuen (regn og sol), en kæmpe regnbue vi kan hænge på væggen i børnehøjde. Vi laver også en sol og skyer og regndråber.

Her kommer flere forskellige temaer i spil – fællesskaber, motorik, sanserne. Vi mærker silkepapir, vi klipper, limer m.m. Vi taler sammen, vi snakker farver i regnbuen, finder billeder af regnbuer på internettet og hænger dem op ved siden af.

Når børnene er nysgerrig og undrer sig over ting, tager vi os tid til at tale om det, og vi forklarer og deler viden med børnene.

Børnefællesskaber:

Børnefællesskaber er den relation, der opstår mellem børnene i fællesskabet. Når vi i den daglige pædagogiske praksis arbejder med børnefællesskaber, kommer det til udtryk i måden vi fx. planlægger dagens aktiviteter. Når vi fx. laver mindre grupper, både med de fortrukne venner, men også med øje for hvem, vi tænker, kan skabe noget godt for hinanden. Vi forsøger at skabe plads til, at det enkelte barn kan være aktivt deltagende i fællesskaber, hvor der er mulighed for at skabe venskaber på tværs af alder, køn og kultur. Vi hjælper børnene med at tale pænt sammen og tale pænt om hinanden, så vi på den måde kan undgå mobning. Vi arbejder også med Fri for mobberi-konceptet.

Vi hjælper børnene med at få øjnene op for, at der er mange venner på stuen og der er mulighed for nye oplevelser, med nye venner når vi leger på tværs, i mindre grupper. På

den måde lærer børnene at lege med andre end de bedste venner, hvilket også er med til at styrke de sociale relationer på tværs af børnegruppen, samt stuer.

Personalet er medaktive i denne proces. Vi har ansvaret for at skabe nogle gode legevilkår og legemiljøer for børnene. Det gør vi ved at skabe rum og plads til fordybelse og leg - samt skabe børnefællesskaber, som alle børn føler sig inkluderet i. Vi arbejder aktivt for at alle børn har nogen at lege med, at alle er en del af gruppen og at børnene oplever, at vi respekterer alle børns værdier lige højt.

Vi styrker denne pædagogisk praksis gennem kollegial sparring, både på tværs af stuerne, på tværs af huset og på selve stuen. Dette gør vi bl.a. på, stuemøder, afdelingsmøder, personalemøder, refleksionsmøder, pædagogmøder, pædagogisk dag m.v., hvor vi evaluerer og sammen sparrer omkring børn – således også udsatte børn, som vi fælles er opmærksomme på.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Vi modtager det enkelte barn med smil og omsorg, så barnet føler sig velkommen og særlig. Dagen igennem skaber vi rammer med tryghed og genkendelighed i et omsorgsfuldt miljø med god omgangstone og anerkendende tilgang, uden skæld ud, hvilket er grobund for god læring og udvikling. Vi er gode rollemodeller for børnene, fx igennem måden vi taler til børnene på. I personalegruppen reflekterer vi over vores roller dagen igennem og afstemmer forventninger til hinanden for at sikre en god atmosfære, der også er vigtig for børnenes trivsel og dannelse. Vi har også øje for at alle børn er inkluderet i et fællesskab. I såvel vokseninitierede aktiviteter som børneinitierede aktiviteter opdeler vi efter behov børnene i mindre grupper, hvilket giver ro til fordybelse og nærhed. Hvor igennem venskab kan styrkes. Derudover reflekterer vi meget over hvordan pladsen optimalt kan bruges i institutionen, så der kan skabes plads, ro og nærvær til det enkelte barn. Dette gør vi blandt andet ved at opdele os i små børnegrupper - ved at tage på ture ud af huset, eller opdele os i små grupper i hverdagen, hvor nogle tager på legepladsen, imens andre bliver indenfor. På denne måde gives der plads og mulighed for andre aktiviteter og læringsmiljøet kan udnyttes på en anden måde, end når det store børnefællesskab er samlet. Vi reflekterer løbende over børnegruppens sammensætning, det enkelte barns udvikling og er bevidste om at det pædagogiske læringsmiljø skal tilpasses det enkelte barn og gruppen. Vi tilrettelægger pædagogiske aktiviteter med udgangspunkt i årstiden og læreplanstemaerne, hvor legen er omdrejningspunktet.

Vi følger børnenes spor og griber det et barn eller en gruppe er optaget af. Fx en bestemt bog, som vi læser igen og igen og udfordrer børnene i dialogen. Måske udvider vi leg med bogens indhold med kreative lege og bevægelse. Børnene kan også være optaget af edderkopper, så udforsker vi edderkopper i naturen, er kreative mm under hensynstagen til gruppens alder og udvikling.

Vi understøtter børneinitieret leg, som fx konstruktionslege, udklædningslege m.m. ved deltagelse, guidning og indlevelse efter behov i forhold til alder og udvikling. Hele tiden for øje, at det er børnenes initiativer der er i fokus.

Frokosten er en pædagogisk aktivitet i fællesskabet med meget læring; selvhjulpethed, hensynstagen, madmodighed, hjælpsomhed m.m. Et eksempel kan være omkring maden, hvor vi har samtaler om den mad vi spiser.

Dagen igennem har vi fokus på tryghed, leg, læring og udvikling i alle rutiner i en forudsigelig struktur:

Kl. 6.30 – 7.30	Modtagelse i fællesrummet
Kl. 7.30	Alle vuggestuegrupper åbner og stuens personale modtager børnene på stuerne, hvor vi leger og hygger med stille aktiviteter.
Kl. 8.30	Vi serverer rugbrød og frugt
Kl. 9.00 – 9.30	Leg på stuen, omsorg på badeværelset og oprydning fra frugten. Måske er der børn, som skal puttes. Det kan ske hele dagen, da vi putter, når barnet er træt.
Kl. 9.30 – 11.00	Leg inde og ude, pædagogisk aktiviteter som kreativ leg, sang og bevægelse, sproglege, motorisk leg, ture ud af huset, projekter ud fra temaer og traditioner m.m. Vi deler ofte børnene op i grupper både i forhold til alder og aktivitet. Vi fokuserer først og fremmest på den basale omsorg og tryghed for det enkelte barn. Vi tilstræber at være ude hver dag. Ofte samler vi børnene til sang og bevægelse inden frokost.
Kl. 11.00 – 14.00	Vi serverer frokost. Nogle stuer synger en "mad-sang" inden vi spiser. Det skaber tryghed og forudsigelighed. Vi kan spise med børn på skift når de måske har sovet formiddagssøvn til efter kl. 11.00 Leg på stuer, oprydning og omsorg på badeværelset. Vi putter børn og børn vågner og kommer op der ydes omsorg og leges med de der er vågne.
Kl. 14.00	Serverer vi eftermiddagsmad, børn vågner løbende, vi leger og måske går vi på legepladsen.
Kl. 15.50	Vi samler børnene i vores 2 teams og ca. kl. 16.15 er vi samlet vi på én stue. Vi leger og giver børnene en tryk afslutning på dagen.
Kl. 16.40	Vi har lukket.

Vi skaber også forudsigelighed når fx børnehavebørnene kommer ind fra legepladsen hver eftermiddag, og de går ind og læser en bog, for de ved godt vi har noget, vi skal ordne inden eftermiddagsfrugten er klar. I denne situation har børnene mulighed for at fordybe sig i en bog, på hver deres måde. Nogen sidder og legelæser, andre kigger og fortæller deres egne historier ud fra dette, nogle af de store fortæller historier for de mindste ved hjælp af bogen. Så selvom vi har en overgangs situation, hvor de voksne ikke lige fokuserer på børnetid, så befinder børnene sig i et læringsmiljø.

Fx har vi fokus på det enkelte barn i omsorgen på badeværelset i vuggestuen. Vi har god øjenkontakt og legende dialog med barnet under bleskift, måske en lille sang, måske snakker vi om kroppens dele. Vi har også billeder ved puslebordet – hvilket styrker nysgerrighed og sproget, når vi snakker med og netop om dem.

Fx sigter vi mod, at alt aktivitet i garderoben giver læring i at være selvhjulpen, dialogen om tøjet og at støjniveauet er lavt, så læringsmiljøet er så optimal som muligt.

Vi er bevidste om en god afslutning på dagen, hvor den børneinitierede leg er tryk for den enkelte. Måske har de trætte børn brug for et skød og et ekstra kram – for igen at gå på opdagelse på stuen eller legepladsen. Der er måske også brug for en ramme, hvor vi som voksne styrer en leg – fx læser en bog, spiller bold, synger med gruppen mm. Det er vigtigt

at det enkelte barn går fra vuggestuen/børnehaven med en god oplevelse af dagens afslutning.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Vi har flere samarbejdsmodeller med forældrene. Dels gennem den daglige kontakt, i hente og bringe situationer, hvor vi får skabt en ligeværdig dialog så forældrene føler sig imødekommet og hørt samt får givet de små korte informationer både den ene og den anden vej. På den måde involveres og inddrages forældrene i barnets hverdag i institutionen, og de ved, at vi er bevidste om, at det er forældrene, der kender deres barn bedst, og vi derfor er åbne overfor, hvad de byder ind med, og hvad de fortæller om lige netop deres barn.

Ligeledes ved samtaler, som ligger spredt over barnets institutionstid, vi har 2 samtaler som er obligatoriske, førstegangssamtalen og overleveringssamtalen, de efterfølgende samtaler tilbydes.

I den første samtale, førstegangssamtalen, er formålet med samtalen gensidig information omkring barnet, familien, institutionen samt afstemning af forventninger. Familien modtager informationer om velkomstfolder, som ligger på hjemmesiden og de bliver vist rundt i institutionen.

Efter barnet har gået i institutionen i 3 - 6 måneder bliver forældrene tilbudt endnu en samtale, hvor der evalueres på barnets opstart samt barnets trivsel, udvikling og samarbejdet mellem forældrene og institutionen.

Skal barnet flytte fra vuggestue til børnehave, har vi en overleveringssamtale. Her giver kontaktpædagogen fra vuggestuen både forældre samt børnehaven en status omkring barnet og sikrer en god overlevering for både barn og forældre. Den nye kontaktpædagog fra børnehaven informere forældrene omkring børnehaven, blandt andet hvilke aktiviteter barnet kommer til at deltage i, ture ud af huset o.lign.

Ca. ½ år inden skolestart, tilbyder vi en skolestartssamtale, her gennemgår vi blandt andet SPU'en (Skole Parathedes Undersøgelse) og snakker om barnets udvikling og skoleparathed.

Da vi prioriterer forældresamarbejdet højt, er der altid mulighed for at få en samtale, hvis forældrene eller personalet på stuen oplever, at der er behov for at få vendt nogle problemstillinger, eller der er usikkerhed omkring barnets trivsel samt udvikling. Ved disse samtaler har vi større mulighed for at gå mere i dybden omkring barnet. Fx kan det være at gennemgå kompetencehjulet, evt. bare de områder hvor barnet har udfordringer i, lave fælles handleplaner, hvor hjemmet og institutionen i fællesskab får skabt gode udviklingsmuligheder for barnets trivsel og læring evt. med særlig henblik på de områder, hvor barnet er udfordret samt snakke eventuelle sprogvanskeligheder så tidligt som muligt, for at give børnene de bedste betingelser samt forudsætninger for deres sproglige udvikling og finde muligheder for eventuelle løsninger af sprogvanskelighederne.

Ved arrangementer i løbet af året samarbejder vi ligeledes med forældrene, når de kommer i huset. Det kan være arrangementer både med og uden børn, fx kan det være ved forældremøder, fællesspisning, forældrekafe, legepladsdag, bestyrelsesmøder, børnenes fødselsdage o.l. I hverdagen er forældrene selvfølgelig ligeledes altid velkomne i institutionen.

Fx kom der en mor og hentede sit barn tidligt en dag. Hun kom mens vi sad og spiste, så hun satte sig på en stol bag ved sit barn og ventede. Vi fortsatte med at spise og undervejs siger moren pludselig: "Nå det er sådan, man skal tale til sit barn". Personalet kigger undrende på moren, hvorefter hun uddyber og italesætter, hvordan hun har observeret vores kommunikation til et barn, der er lidt udfordret ved bordet. Moren fortæller, at hun er imponeret over, at vi kan sidde to personer og otte børn, og der stadig er ro ved bordene. Hun fortæller, at de derhjemme kan have svært ved at fastholde deres barn ved bordet når de spiser. Hun fortæller videre at barnet ofte gerne går ned fra sin stol og nogle gange går

rundt med maden, og når de fastholder at hun skal blive ved bordet, oplever de, at hun smider maden ned på gulvet. Vi (personalet) griber muligheden for at tydeliggøre hvilke tanker der ligger bag vores spisesituation samt hvordan de kan gøre hjemme. Vi nævner blandt andet teorien omkring hjerneprikket "selvdirigeret neuroplasticitet" eller som Anette Prehn kalder det "hjernens viskelæder" (<https://hjerneskadet.dk/pas-pa-du-ikke-snubler/>). Vi fortæller ud fra teorien, at især børnehjernen, visker de abstrakte ord væk i sætninger, så hvis man siger: "Du må ikke smide maden på gulvet" – hører barnet, ud fra ovenstående: "Du må smide maden på gulvet". Moren lytter til det vi siger og spørger nysgerrigt ind. Vi giver eksempler på hvordan man i stedet kan lægge en positiv forventning og sige hvad barnet gerne må gøre – i dette tilfælde hvor man i stedet kan sige: "Maden skal blive på bordet / tallerkenen." Kort fortalt læg en positiv forventning hos barnet og i stedet for fortælle børn hvad de ikke må, så henvise i stedet til hvad de gerne må. (<https://hjerneskadet.dk/slidetekster-boern-unge>).

I huset har vi en respektfuld og åben dialog med forældrene omkring deres barns udvikling og trivsel. Vi snakker med dem om hvordan vi oplever barnets udvikling og er lydhør over for deres ønsker og evt. bekymringer. Igennem daglige dialoger er vores mål, at skabe så meget tryghed for forældrene som muligt til os som fagfolk, så de både vil lytte til os når barnet udvikler sig og trives som det skal samt hvis der er udfordringer som skal arbejdes videre med i hjemmet og i institutionen.

Vi viser forældrene, igennem små fortællinger fra hverdagen, at vi kender og ser deres barn, som det unikke lille individ det er. Vi er altid klar til en dialog om hvordan deres barn har det hos os, hvem de har leget med og hvordan de har leget. Vi sørger altid for at forældrene er informeret om hvilke aktiviteter barnet har deltaget i, i institutionen. Dette gør vi for at skabe en sammenhæng mellem hjem og institution, hvilket kan være med til at styrke barnets trivsel. Forældrene har dermed også en mulighed for at følge op på evt. oplevelser hjemme. Blandt andet gør vi forældrene opmærksomme på nyopståede venskaber eller legerelationer, der om muligt kan føre til legeaftaler og være med til at understøtte barnets sociale udvikling uden for institutionen også.

Igennem ugen, dokumenter vi via billeder og dagbog på nem-intra, hvad vi laver på stuen og i det hele taget i institutionen, samt hvorfor vi gør det. Ligeledes laver vi i børnehaven en ugeplan, så forældrene har mulighed for at følge med i, samt forberede sit barn på hvad

barnet skal lave den kommende dag og vi fortæller forældrene hvis vi har specielle temaer i løbet af året. Ved specielle temaer kan vi kontakte forældre hvis de har bestemte kompetencer inden for det vi skal beskæftige os med i huset, og invitere dem med til.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Institutionens kerneopgave er at drage omsorg for det enkelte barn, så det trives og udvikles. Når barnet ikke er i trivsel, og/eller der er bekymring for udviklingen, tilretter vi vores indsats, så barnet får det, det har brug for. Det kan være at fokusere på samarbejdet med vores vigtigste samarbejdspartnere, som er forældrene eller hente hjælp fra samarbejdspartnere som socialrådgiver og PPR (tale-høre-konsulent, fysioterapeut eller psykolog) for at støtte indsatsen til børn med særlige behov.

Vi har et tæt samarbejde med PPR, Pædagogisk Forum, pædagogisk rådgiver, pædagogiske konsulenter fra BUAF, støttepædagoger, familiebehandlere, familieafdelingen, socialrådgiver i dagtilbud, sundhedsplejen, dagplejen og skolen.

Viser barnet tegn på at mistrives eller har det udviklingsbarrierer, vil vi tidligt iværksætte en handleplan og i samarbejde med forældrene og evt. andre samarbejdspartnere følge op på tiltagene.

Til stuemøder placeres børn på børnelinealen og de nødvendige tiltag sættes derefter i stand.

Vurderes det, at barnet ikke er i trivsel og at der er manglende udviklings progression, udarbejdes der kompetencehjul og en handleplan.

Det er vigtigt, at alle børn uanset forudsætninger og baggrund oplever sig som en del af fællesskabet. Det er væsentligt, at børnene oplever, at de er betydningsfulde og at de kan mestre. Det er for denne gruppe børn særlig vigtigt, at de oplever positive mestningsoplevelser. Det er betydningsfuldt, at vi har et godt kendskab til barnet og en tæt relation til det. Relationen og kommunikationen imellem voksen og barn skal være kendetegnet ved anerkendelse, støtte og tryghed.

Det er vigtigt, at der er mulighed for at kunne give børnene plads i mindre gruppesammenhænge. Her kan den voksne i højere grad arbejde målrettet med barnets særlige udfordringer. Det kan fx være hvis barnet har sociale udfordringer, at de voksne etablerer mindre legegrupper eller ved sproglige udfordringer kan der etableres mindre sproggrupper. Mindre grupper hvor der er mulighed for at den voksne kan træde til med støtte og guidning. Det har stor betydning for barnet, da det øger muligheden for, at barnet skaber tætte relationer til de andre børn og får udviklet mestningsstrategier. Det gør, at vi kan aflæse, understøtte og sikre, at aktiviteterne er tilpasset barnets kompetencer og præferencer.

For børn i udsatte positioner er kvaliteten af interaktionen og stimulerende læringsmiljøer særligt betydningsfulde. Herigennem gives de bedste muligheder for at indgå socialt og kognitivt i leg og aktiviteter, på lige fod med andre børn. Derfor vil man opleve, at vi har stor fokus på læringsmiljøer, hvor særligt legen er udgangspunktet. Særligt i fællesskabet med andre børn og voksne udvikler det enkelte barn sine kompetencer.

I praksis arbejder vi bl.a. med gentagelser og at barnet oplever læringsmiljøer med udgangspunkt i forskelligartet læringsstile. Det betyder, at vi benytter billeder, lyd, krop og sansestimulering som en del af læringsmiljøet. Vi samarbejder tæt med forældrene for at understøtte tiltag, der iværksættes i børnehaven, ligesom vi kan understøtte tiltag, der arbejdes med i hjemmet.

Vi er opmærksomme på barnets nærmeste udviklingszone og dets eventuelle særlige behov for fx at bliver skærmet, have ekstra tid til opgaven, brug for at iagttage, brug for forberedelse, særlige hjælpemidler eller muligheder. Alt sammen for at skabe mulighed for ligeværdig deltagelse for alle i fællesskabet omkring alle børns læring, udvikling og dannelse.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

I Petersbjerggård har vi en Storebørnsgruppe på tværs af stuerne, hvor de voksne i gruppen har et særligt ansvar for at arbejde med skoleparathed. Som udgangspunkt foregår Storegruppen en gang om ugen det sidste år i børnehaven og i de sidste måneder, indtil de skal i ”GLO”, er gruppen samlet 2-3 gange om ugen. I Storebørnsgruppen er der planlagt relevante aktiviteter, som har direkte forbindelse til skolelivet og der skabes et læringsmiljø, hvor der er fokus på at udvikle deres kompetencer samt skoleparathed.

På de enkelte stuer giver vi plads til, at de store kan få mulighed for at bruge deres kompetencer, bl.a. ved at give dem større ansvar og gerne særlige opgaver. Det kunne fx være at de selv må gå på legepladsen, dække rullebord eller tage hånd om et af de mindre børn, når vi er på tur/ude af huset. En anden ting som Storebørnsgruppen får lov til, er at være i kælderen selv. Her er det ”på eget ansvar”, og vi fortæller inden de går derned, hvordan rammerne er, og at vi stoler på, de kan overholde dem. I garderoben har vi forventninger om at Storebørnsgruppen så vidt det er muligt ”kan selv”, eller i hvert fald selv prøver. Der kan dog være situationer, hvor de har behov for hjælp. Det kan være, hvis de ikke kan få bukserne ud over støvlerne eller lyne deres jakker. Storegruppen hjælper også de yngre børn i garderoben med fx at være med til at lyne jakker, tage sko på eller knappe regnjakker. Herved skaber vi et læringsmiljø hvor de ældste børn får mere ansvar og selvstændige opgaver, uden at der er en voksen med, hvor vi viser, at vi har tillid og tiltro til dem.

Omkring juletid går Storebørnsgruppen Lucia. Det er en begivenhed som Storebørnsgruppen ser meget frem til. En måneds tid før begynder børnene at øve Lucia sangen, hvordan de skal gå i rækken samt hvilken rækkefølge de skal gå i. På selve dagen, bliver der lavet

general prøve om formiddagen for bedsteforældrene og om eftermiddagen kommer forældre samt søskende for at se det flotte Lucia optog. Efter optoget hygges der med forældrene på stuerne. Luciadagen er for alle i huset, idet optoget går gennem hele huset og er inde på alle stuer. Køkkenet bager luciabrød, som alle får til eftermiddagsmad. Derved skabes der fællesskab omkring traditioner, og de yngste lærer også om forventningens glæde, til når det engang bliver deres tur til at gå Lucia.

Inden skolestart, holder vi skole-hjem-samtaler med forældrene så de ved hvordan de bedst kan støtte netop deres barn, både inden samt når de starter i skolen. På disse møder laver vi overleverings skemaer til skolerne som bliver udfyldt af forældre og pædagoger. Efterfølgende bliver disse skemaer afleveret til de enkelte skoler og vi holder overleveringsmøder med skolen ved behov.

Sidst i børnenes børnehaveliv, bliver der holdt en afslutningsfest for Storebørnsgruppen. Her inviteres både forældre og søskende med til en hyggelig aften, hvor alle har forskelligt mad med som stilles på et stort tagselvbord. Storegruppen optræder med noget, de har øvet sig på i løbet af året. Det kan fx være et digt, de selv har været med til at finde på, nogle sange eller et eventyr som vises. Storegruppebørnene får denne aften også en gave fra børnehaven, bestående af en mappe som har fulgt dem hele vejen igennem deres institutionsliv samt en hilsen fra de voksne fra børnehaven i form af et personligt brev.

I løbet af de sidste måneder i børnehaven, får Storebørnsgruppen besøg af voksne fra Lyshøjskolen, dette for at lærerne fra skolen får et indblik i hvordan vi arbejder med skolegruppen her i huset, at de kan give os ideer til arbejdet med skolebørnene samt for at overgangen fra børnehaven til skolen bliver nemmere for børnene. Så vidt det er muligt, besøger vi, sammen med børnene, alle de skoler børnene skal starte på efter børnehavetiden. På den måde har børnene set skolen sammen med deres venner fra børnehaven, og det føles knap så stort og utrygt. I starten af børnenes GLO tid, vil der ligeledes være en af de voksne fra børnehaven med på Lyshøjskolen. Det giver børnene en god start på skolelivet, når de møder et kendt ansigt den første dag.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vi benytter nærområdet omkring Petersbjerggård, når vi har den ugentligt ”tur-dag”. Det kan være de gode arealer, omkring ”vild med vilje” skoven og Marielundsskoven. Hvor naturen giver mange oplevelser som fx de mange forskellige insekter i det høje græs, eller kig ind i tykke stammer, og så kan vi nærstudere dem igennem et forstørrelsesglas. En tur til broerne ved roklubben er også en oplevelse, der gør det muligt at, en anden form for natur, inspirerer sanserne. Vi har også nogle gode offentlige legepladser, som udfordrer de motoriske kompetencer. Det samme gør de aktiviteter som vi deltager i, i Idræt på tværs, hvor vi har mulighed for at bruge KIF-hallernes mange muligheder for at styrke børnenes motoriske kompetencer. Samtidigt giver det også mulighed for at arbejde med børnefællesskabet.

Turen går også til vores nabo-institutioner eller skolen. Det kan bare være for at være på en anden legeplads, men det kan også i forbindelse med overgang til skolen eller en anden institution.

Vi har gode kulturelle muligheder, da Koldinghus, Trapholt, Geografiskhave, Nikolai for børn ligger inde for overkommelig afstand. Vi besøger også Kulturhuset (Musikskolen). Vi

har også et samarbejde med Kulturskolen Kolding, som en gang i ugen har to stuer med i et musikforløb, hvor børnene bliver udfordret i rytme, musik og dans.

Turen kan også gå til biblioteket for at hente bøger til vores forskellige temaer, vi har året rundt. Det bidrager med spændende og lærerige bøger, samt den oplevelse vi får på turen.

Vi benytter os også af muligheden for at besøge politistationen/brandstationen, plejehjemmet, se byen ved juletid, mødes med naturvejlederen, julemanden, eller forældre eller bedsteforældre der kan vise os noget særlig. Det kan fx være hvis vi har et bestemt emne i fokus, og noget relaterer til emnet eller hvis bare det er spændende.

Vi har flere eksempler på at forældre inddrages i det pædagogiske læringsmiljøer, når vi besøger deres arbejdsplads i lokalt området. Eksempelvis blev vi inviteret ned på flyvestation Skrydstrup, hvor børnene fik oplevet brandbiler, f-16 fly og vagthunde på nært hold. I ugerne op til denne tur, havde vi fokus på hvad man laver på en flyvestation, og vi fik tegnet vores egen f-16 flyver, samt der blev foldet papirflyver.

De ældste børn i vuggestuen har bl.a. en aftale med et lokalt plejehjem. Her nyder både børn og voksne godt af hinandens selskab og vi skiftes til at være på besøg hos hinanden. Når vuggestuen får besøg af beboerne fra plejehjemmet, sørger vi for at planlægge en aktivitet, som børn og voksne kan deltage i. Det kan fx være at lave juledekorationer.

Vi lære børnene fortrolighed med nærområdet, men også at passe på det. Det gør vi fx når i deltager i affaldsindsamling.

Når der er nogle på tur ud af huset, er det også med til at skabe gode rum til leg og fordybelse for de tilbageværende.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Vi reflekterer over vores indretning løbende under hensyn til de mulige rammer, børnenes alder og børnegruppens sammensætning.

Vi har små legemiljøer ved madrassen, komfuret og børnebordet i vuggestuen og dukkekroge og borgene i børnehaven. Stuerne er lyse og indbydende. Vi overvejer, hvordan vi stiller reoler og borde, så det giver børnene de bedste rammer for leg, læring og trivsel. Vi ønsker børnene bliver inspireret og finder på nye lege. Fx har en stue bevidst indrettet ud fra observationer omkring børnenes rolleleg. Et spejl sænkes længere ned til gulvet, så de helt små børn kan ligge/ sidde og se sig selv og derved fremme deres selvbevidsthed og understøtte deres udvikling.

Vi har tumlerum i fællesrummet i vuggestuen og i kælderens i børnehaven, hvilket giver mulighed for fysisk udfoldelse indendørs.

Begge legepladser er kuperet med mulighed for at klatre, rulle, løbe, gynges og sanse, så der er masser af mulighed for, at børnene kan udfordre deres kunnen, i forhold til alder og udvikling, og turde taget skridtet videre, for at opnå udvikling og prøve af igen og igen, indtil de mestrer det, de gerne vil.

Vi bruger iPads som kan inspirere børnene i forhold til alder og udvikling. Fx sange med tegnefilm og fagter eller for at søge viden om et emne.

Personalet er rummelige over for det enkelte barn, der støttes i ALLE følelser! Vi skaber en kultur, hvor der er plads til og accept af forskellighed. Vi giver også mulighed for venskaber, leg og læring på tværs af børnegrupperne. Specielt på legepladsen, i morgenstunden og om eftermiddagen er der mulighed for leg på tværs af stuerne. Vores læringsmiljø er også

opmærksomme på mulighed for leg på tværs af alder, køn og nationalitet, da vores læringsmiljø har en inkluderende tilgang.

Vi arbejder anerkendende med en tryk omsorg dagen igennem med kram, dialog og guidning. Børnene får at vide, hvad der er ok og hvad der ikke er ok - med en anerkendelse af den følelse, de har. Vi støtter ved at sætte ord på følelser og giver ideer til alternativer.

Det skal være rart "at være". - Fx har en børnehavegruppe fokus på garderoben for, at det er et rart sted. De etablerer makkerpar, så de ældste børn hjælper de yngste børn. Nogle børn venter med at komme i garderoben, indtil der er gået nogen på legepladsen.

Det skal være sjovt at være i vuggestue og børnehave. Vi følger børnenes spor og alle børn bliver hørt og set. - Fx får alle mulighed for at udtrykke sig i samling i børnehaven. I vuggestuen bliver børnene fx spurgt til sange ved samling. Måske vælger 4 børn den samme sang. - Så synger vi den fire gange.

De basale behov som mad, drikke og søvn er afgørende for både psykisk og fysisk velvære. Vi lukker døren indtil stuen, når vi spiser, så børnene forstyrres så lidt som muligt. I vuggestuen puttes børnene, når de er trætte og nogle børn spiser derved forskudt af den store gruppe. Vi vækker ikke børn i vuggestuen, da det er sundt for deres udvikling, at de selv styrer deres søvnbehov. For at mindske sygdom, og derved skabe bedre rammer for trivsel, vægter vi hygiejne blandt børn, voksne og på stuen, højt. Det gør vi ved rutiner med håndvask m.m. og vi aftørre / afspritter ofte flader og legetøj generelt på stuen.

Vi tilstræber ro i indretningen, og orden på stuerne. Miljøet på legepladsen er opryddet, når børnene kommer derud, hvilket giver ro og overblik for leg og læring for det enkelte barn.

Vores gangarealer i institutionen er indbydende med fotos af børnene og i perioder ophæng af produkter, som børnene har lavet. Børnene føler sig set og det giver inspiration til samtale med deres forældre, og en præsentation af dokumentation fra hverdagen. På stuerne udsmykker vi også med børnenes kreative produkter, hvilket de er stolte af, og vi har en god dialog om det. Vi udsmykker fx også med fotos og sange med billeder, som inspiration. På legepladsen udsmykker vi også med børnenes kreative produkter og sange, fotos mm. Disse materialer rundt omkring i institutionen understøtter børnenes nysgerrighed og lyst til at undersøge, og det stimulerer deres læring.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Petersbjerggård understøttes børnenes alsidige personlige udvikling ved at skabe rammer, der understøtter børnenes lyst til at udfordre sig selv. Der er fokus på selvhjulpethed for at fremme robusthed, der giver dem engagement, livsduelighed og gåpåmod. Herunder alt fra at vi støtter og guider dem i at tage flyverdragt på, til at hjælpe med at tørre borde af og feje efter vi er færdige med at spise. Eller hente rullebordet med mad på.

Derudover bruger vi vores relationer til børnene, ved at støtte, opmuntre og motivere til deltagelse i både de store og små fællesskaber, hvor der også er fokus på dem som individ med egne følelser og meninger. Her lærer vi dem, i de givne rammer, at mærke egne grænser og sige fra, at udtrykke egne følelser og behov. Får at understøtte deres sociale kompetencer og give dem engagement, gåpåmod og kompetencer til deltagelse, og skaber tillid til egne potentialer i sociale sammenhænge.

Give hvert enkelt barn alderssvarende udfordringer, som vi ved, at de kan magte, og som skubber dem videre i deres udvikling. Så de får oplevelsen af jeg turde- og jeg gjorde- og jeg kunne- oplevelser. - Udfordringer der svare til deres udviklingstrin.

Alle børn skal mødes af faste og kendte voksne, der er glad for at se dem. Børnene mødes med et "god morgen" eller "goddag". Vi modtage dem, så de mærker, at de er ventet. De skal opleve at blive set og hørt som dem de er.

I tæt samarbejde med forældrene, understøtter vi bedst muligt barnets alsidige personlige udvikling, det skal være en fælles indsats i både institutionen og hjemmet.

Barnet skal opleve at det har valgmuligheder, medbestemmelse og indflydelse i hverdagen på områder det kan overskue. Vi giver plads til medbestemmelse i de aktiviteter vi laver, så det kan få medindflydelse og bevidsthed omkring egne følelser, behov og holdninger og få plads til at udtrykke dem.

Den alsidige personlighed understøttes, hele tiden, i de daglige aktiviteter og rutiner.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Petersbjerggård støttes børn i deres sociale udvikling, og helt generelt er vi altid opmærksomme på børnenes sociale trivsel i hverdagen, både i de små og store fællesskaber.

Vi understøtter børnene i at udvikle forståelse for andre mennesker og deres synspunkter, følelser og grænser. Vi snakker med børnene om, hvad venskaber er, og om hvordan man passer på sine venner. Vi lærer børnene sociale spilleregler, som at skiftes og vente på tur. I samspillet opfordrer vi børnene til at prøve at aflæse hinandens verbale og nonverbale udtryk.

Barnet skal støttes i at tage initiativ til at danne venskaber og vedligeholde disse.

Vi lærer dem, hvordan de skal kontakte andre, alt efter deres alder. Ligesom vi selv er rollemodeller for god omgangstone i mødet med andre.

I de konflikter som opstår i mellem børnene, opfordrer vi dem til at sætte ord på deres konflikter og lytte til hinanden, hvilket lærer børnene at lytte til hinanden og siger til og fra, som er forudsætningen for at løse flere af deres konflikter verbalt. I en tryk atmosfære gøres barnet opmærksomt på, alt efter alder og udvikling, hvilken betydning dets handlinger har haft eller vil få. Dette giver barnet erfaringer med at håndtere konflikter på en respektfuld måde.

Barnet støttes også i at sætte grænser for sig selv, ved at vise/fortælle andre, hvor langt det kan eller vil være med. Barnet understøttes, afhængig af alder og udvikling, i egne beslutninger.

I børnehaven taler vi med børnene om hvordan konflikten opstod og hvordan vi kan løse den. Vi hjælper dem til at sætte ord på, så de gradvis udvikler kompetencer til selv at løse dem.

I Vuggestuen italesætter vi konflikten for barnet, hvis det ikke selv har udviklet sig verbalt til at kunne udtrykke følelserne. Fx: "Åh, der blev du ked af det, da Bertil tog skovlen".

Vi taler med barnet om, at det gør ondt, når man bliver slået, og derved styrkes barnets evne til at mærke følelser og udvise omsorg og empati. Ligesom vi giver børnene mulighed for at lære at hjælpe hinanden med praktiske ting, tøj, oprydning, række legetøj, frugt/mad og andet, da dette øver og udvikler børnenes sociale kompetencer. Det at én hjælper én anden, der endnu ikke kan, fx én større der hjælper én mindre. Det styrker både den enkelte men også børnefællesskabet, at der er en kultur hvor man hjælper hinanden. Børnefællesskabet kan vi fx styrke ved, at vi sammen med børnene sætter ord på, hvis én mangler og er savnet, eller når børnene bliver glade for at se hinanden.

Den sociale udvikling understøttes af et læringsmiljø der er trygt for barnet. Tryghed skaber vi med faste grupper og voksne der gør sig tilgængelig, som de omsorgsfulde, nærværende voksne i rummet. Her understøtter vi både vores egen relation til børnene og børnenes relation til hinanden, ved at være observerende i deres lege og guide dem i deltagelsen, når behovet opstår. Dette giver dem tryghed og tillid til at kunne hvile i relationen til de andre børn, og styrker vores relation til dem, både når vi guider dem, og når de ved vi er

tilgængelige til at give omsorg, når behovet opstår. Vi er med i legen med børnene for at hjælpe dem med at tilegne sig færdigheder om venskaber, kommunikation barn-barn / voksen – barn.

Børnene støttes i at danne gode relationer og vi er opmærksomme på at alle inkluderes i de sociale relationer. Vi lader børnene vælge hvad og med hvem de vil lege men af og til organiserer vi legegrupperne. Vi bestemmer af og til, hvem der må lege i de forskellige rum og derved organiseres legegruppen. Ligesom vi er opmærksomme på at hjælpe børnene til at komme ind i en legegruppe. - Det er vigtigt at alle børn skal opleve, at de har nogen at være sammen med, - altså at de har venner, og føle at de hører til i en gruppesammenhæng, hvor der er sociale spilleregler, der skal læres og overholdes, samt at de har lov til at sætte egne grænser.

I de aktiviteter vi forbereder, er vi også opmærksomme på at det skal give mulighed for at danne venskaber. Det kan fx være når vi laver børnemassage, hvor de masserer hinanden. Det giver nær relation, når de rører ved hinanden. De oplever hvad der føles rart og hvad der føles mindre rart.

Når børnene skifter gruppe fra vuggestue til børnehave, tilgodeser vi så vidt muligt børnenes venskaber. Ligeledes indretter vi huset og strukturen, så der er mulighed for at børnene opsøger børn fra andre stuer, som de gerne vil være sammen med. Det giver børnene mulighed for at mødes til leg på tværs af alder, køn og gruppe og danne og bevare venskaber.

Når venskaber er skabt, understøttes de også i forældresamarbejdet, idet vi informere forældrene om barnets sociale position og om dets venskaber. Vi opfordrer forældre til at understøtte barnets sociale udvikling; ved at børnene aftaler at lege sammen, også privat. Vi formidler vigtigheden af, at venskaber har stor betydning for barnets egen identitet. Det er også vigtig for barnets sociale udvikling, hvordan forældre taler om og med de andre børn som barnet indgår i relation med.

Børnene skal opleve at de voksne anerkender og værdsætter alle børn ligeværdigt. Vi skal fremhæve det positive ved børnene, så børnene får et positivt syn på hinanden. Vi skal fremhæve det som det enkelte barn er god til og bidrager med.

Vi er bevidste om at børnene skal lære at vi alle er forskellige, og bruger meget tid på at forklare dem hvorfor vi i forskellige situationer ikke altid reagerer ens. At vi ser forskellige ud alle sammen, og det er helt okay vi alle ikke er ens, men derfor kan man godt være rigtig sød at lege med.

Vi forsøger også altid at fremhæve børnenes individuelle styrker overfor hinanden, for at understøtte deres relationen til hinanden.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

”Det er vigtig, at alle børn har et alderssvarende sprog. Vi tilstræber, at sikre børnene de bedste betingelser og forudsætninger for sprogtilegnelse og sproglig udvikling. Børnene sprogvurderes flere gange i løbet af deres institutionsliv. Dette for at afdække børnenes sproglige kompetencer og for at vurdere om barnet har brug for en generel, en fokuseret eller særlig indsats. Det er stuepædagogen, der har ansvaret for at tilrettelægge aktiviteter og have ekstra opmærksomhed på et barn, der har behov for fokuseret eller særlig indsats i forhold til sprogudviklingen. Vi tilrettelægger legende aktiviteter med eksplicit læring. Vi inddrager evt. tale-høre konsulent fra PPR med råd og vejledning.

Vi tænker sproget ind i alle dagens rutiner og aktiviteter. Interaktionen med personalet skal være nærværende og indlevende. Vi skal være i dialog – både verbalt og nonverbalt - på en anerkendende, rolig og respektfuld måde. Mimik og ansigtsudtryk understøtter også

barnets sprogtilegnelse, da barnet bliver mere lydhør og vi understøtter sproget. Børn lærer implicit hele tiden, når sprogmiljøet er trygt og overskueligt. Det pædagogiske personale er bevidste om understøttende sprogstrategier:

- følg barnets interesse
- brug åbnende spørgsmål
- vent på barnets svar
- fortolk og udvid, hvad barnet siger
- hjælp barnet med at sætte ord på
- forklar ord, barnet ikke kender i forvejen.
- relater til noget barnet kender
- udtryk de sproglige kompetencer, barnet har i forvejen
- ret ikke barnets fejl direkte
- leg med sproget, når det er muligt

I Vuggestuen:

Børnene udvikler sprog i relationen, ved oplevelser i naturen, på ture og på legepladsen, i leg, ved spontane og planlagte aktiviteter. At røre og gøre giver større sprogforståelse.

I omsorgen og i rutinerne er der forudsigelighed og gentagelser hver dag, hvor trygheden og det genkendelige understøtter sprogtilignelsen. Når vi spiser, rydder op, er på badeværelset og i garderoben stimulerer det fx dannelse og selvhjulpethed. Relationen med det pædagogiske personale er vigtig i barnets sprogtilignelse, da vi italesætter bredt på sprog, hvor de mange gentagelser og forudsigeligheden understøtter sprogtilignelsen.

De 1-2 årige har brug for at vi italesætter deres handlinger og følelser. "Du smiler og griner", "Du bliver vred nu", "Du græder, du bliver ked af det". "Ih hvor du løber stærkt", "Ej du rutscher på maven" osv. Det giver børnene en masse sprog, men også en følelse af at blive set og forstået. Det giver dem et følelsessprog.

Vi inviterer til fælles opmærksomhed. En bog, en lille edderkop, en sang osv. Evnen hertil er vigtig for, at barnet tilegner sig sproget og får forståelse for sammenhænge. Vi skal være skarpe på at følge barnets ønske om fælles opmærksomhed i nuet – også de der blot varer minutter.

Vi sætter fotos, sange med billeder og tegninger, rim osv. op på væggen, da det vækker børnenes interesse og er en god anledning til dialog, leg med sproget eller en sang. Børnene har deres eget "Familiegalleri" i en ramme eller som bog. Formålet er bredt i forhold til barnets udvikling og giver god anledning til kommunikation både verbalt og nonverbalt – børnene imellem og barn og voksen imellem. Det giver grundlag for dialog om det nære og kære for barnet. Ligeså dokumenterer vi meget med fotos på Nem-intra, så forældre og barn kan sætte ord på oplevelserne i vuggestuen sammen. Her understøtter fotos forståelsen.

Bøger og pegebøger er væsentlig for en god sprogudvikling. Børnene har adgang til bøger, som vi læser spontant og planlagt. "Børnenes bedste bøger" er særlig udvalgte bøger, som har forskellig indhold med temaer som former, farver, fantasi, dyr osv. Vi kigger og peger på billeder og snakker ud fra dem, vi læser højt og bruger dialogisk læsning.

Vi har meget sang og bevægelse i vuggestuen. Når vi synger og leger med rim og remser er vi mere tydelige med ordene og der er gentagelser og forudsigelighed som alt sammen fremmer sprogtiltagelsen. Det giver glæde og begejstring, hvilket også hjælper til at holde fokus (fælles opmærksomhed) og styrker selvværd – det at være en del af fællesskabet. Vi bruger kroppen sammen med sang, hvilket både styrker motorikken generelt og bevægelser understøtter også forståelsen af ord og betydning af ord. Børnene er også med til at udtrykke sig sprogligt. Fagter og mimik understøtter forståelsen.

I rummet "Skoven" har vi en del sprogmaterialer; Bøger med effekter, kasse med Rim og remser, spil, farveleg, lydspil, m.m. Det bruger vi i mindre grupper. Vi har også ideer til "Tematisk sprogleg", hvor materialet er med ideer til kreativ leg, bevægelsesleg, sange, leg i naturen osv. inden for et tema. Herved er flere læreplanstemaer i spil. I Perioder låner vi "Sprogkasser" fra tale-høre konsulenten. Det indeholder materialer til leg med sproget indenfor forskellige temaer.

I børnehaven:

Til hverdag bruger vi vores relation til børnene til at understøtte dem sprogligt, da den tillid de får i den nære relation til os, gør dem trygge i kommunikationen til os. Vi gør os tydelige i vores kropssprog og kommunikation til børnene, så det er nemmere for dem at forstå os.

Vi udnytter bl.a. spisesituationen til at skabe dialoger med børnene, ved at snakke om det mad vi spiser, hvad vi drikker til og hvor det kommer fra og giver børnene plads til at blive set, hørt og forstået igennem vores daglige anerkendende tilgang. Derudover sætter vi ord på konflikterne børnene imellem, så de forstår hvad der er sket og hvorfor de andre børn og voksne reagerede, som de gjorde i situationen. På den måde lærer de betydningen af både ordbrug og kropssprog, der er brugt i situationen, hvilket giver dem hjælp til at kunne navigere i og forstå lignende konflikter fremover. Heri ligger også den alsidige personlige udvikling, der understøtter de sproglige kompetencer. Generelt på stuerne er der bøger tilgængelige, hvor der er plads til at den voksne kan sætte sig ned og fordybe sig sprogligt med børnene – fx igennem dialogisk læsning. Derudover hænger der billeder rundt omkring på væggene, eller figurer børnene selv har været med til at kreere, som i hverdagen danner grobund for mange samtaler ofte startet på børnenes initiativ.

Hver dag holder vi samling med børnene, hvor alle børn kan komme til orde og de voksne viser interesse samt interesseret lytter til deres fortælling og oplevelser. Vi støtter dem i at blive interessante for de andre børn og opfordrer dem til at fortælle om ferier, fødselsdage, hvad de har lavet i weekenden m.m.

I børnehaven udarbejdes kompetencehjul og i dette ligger også sprogvurderingen på alle børn i alderen 3,3 til ca. 3,5 år. Dette for at afdække børnenes sproglige kompetencer og for at vurdere om barnet har brug for en fokuseret eller særlig indsats. Er dette tilfældet har pædagogen på stuen ansvaret for, at lave sprogstimulerende aktiviteter, der understøtter barnets individuelle handleplan. Der kan spørges om hjælp ved den sprogansvarlige som kan give sparring, råd og vejledning. Yderligere kan der evt. søges støtte hos PPR's sprog og tale konsulenter og indstilles til talepædagogisk bistand. Hver uge er der sproggruppe for de børn som har behov for ekstra sprogstimulering, her tilrettelægges den sprogansvarlige aktiviteter der understøtter barnets individuelle handleplan. Den sprogansvarlige skriver til forældrene på intra hvad børnene har lavet i sproggruppen, på den måde har forældrene mulighed for at støtte op om sprogtilegnelsen hjemme.

Det er vigtigt at vi inddrager forældrene i den daglige sprogtilegnelsen. Dette kan blandt andet gøres ved at videregive hvad vi har arbejdet/leget med i løbet af dagen i børnehaven, på den måde har forældrene nemt ved at få en samtale i gang hjemme, når de ved hvad

børnene har lavet i løbet af deres dag i børnehaven. Hvis vi har særlig fokus på et barns sprog, inddrager vi forældrene ved at give dem forskellige spil/aktiviteter/lege med hjem med særlig fokus på netop deres barns sproglige udfordringer, det kan fx være til en ferie hvor sprog børnene får spil med hjem som de kan spille og hygge sig med sammen med resten af familien.

Til vores flersprogsbørn er der udviklet et kompendie hvor pædagogen på stuen kan få ideer til sprogtilegnelsen samt hvordan man kan få inddraget forældrene. Helt overordnet tilegner flersprogede børn sig sprog på samme måde som etsprogede. En forskel er dog, at det tager længere tid at lære flere sprog end et sprog af gangen, og det er vigtigt at vi styrker deres dansktilegnelse gennem pædagogiske aktiviteter.

Over for sommerfuglestuen i det lille rum, har vi en sprog reol stående. På reolen står der forskellige sprogspil som egner sig til forskellige sprogvanskeligheder. Fx står der spil som fremmer ordforrådet, sproglyde, udtalevanskeligheder, personlige stedord, mundmotorikken og lignende. Det er spil som er tilgængelig for hele børnehaven og enkelte spil egner sig også til vuggestuen.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Bevægelse er vigtigt, for uden kropslig bevægelse og stimuli, sygner alle sanser hen.

Barnet sanser med kroppen og skal støttes i, at bruge den på mange forskellige måder. De skal støttes i at bruge den både i bevægelse og ro, derfor er det vigtigt at aktiviteten afstemmes herefter. De forskellige læringsmiljøer giver mulighed for at barnet kan afprøve og undersøge forskellige måder at bruge kroppen på. Det er vigtigt at barnet møder bevægelsesglæde hos de voksne, for derigennem at kunne spejle sig. Barnet skal opleve, at det at bruge sin krop ikke kun er i planlagt aktivitet, men også igennem hele dagen i daginstitutionen. I mange af dagens rutiner er der også aktiviteter der hvor barnet kan øve sig i at mestre motorikken. Det er ved spisesituationerne hvor der fx øves i at hælde, øse mad op og skære. Eller når det kravler op på puslebordet eller skal op i/på stolen. Det er også når børnene i garderoben eller ved toilettet skal have tøjet af og på. - Derfor opfordrer og støtter vi også børnene i at være selvhjulpne.

Finmotorikken bruges i aktiviteter som at male, tegne, klippe, klistre, modellervoks, puslespil og perler. I de daglige rutiner udfordres finmotorikken fx når barnet skal knappe eller lyne tøjet eller finde en mindre ting i legekassen osv.

Vi arbejder med alle 7 sanser. De tre primærsanser eller nærsanser som er: "Vestibulær", "Kinæstesi" og "Taktil" og sekundærsanser eller fjernsanser "Syn", "Hørelse", "Lugt" og "Smag". Der tænkes i disse sanser når vi laver læringsmiljøer og planlægger aktiviteter i institutionen, og det gøres ligeledes både inde og ude.

Eksempler på aktiviteter er:

Bevægelsesbaner, hvor der er mulighed for at kunne trille, gå, løbe, hoppe, kravle, kravle/gå op/ned, balancegang.

Sansekasser.

Massage/afslapning.

Fællessang om fredagen med særligt fokus på krop, sanser og bevægelse.

Danse eller bevægelseslege til sang, rytmik og musik.

Balance.

At tale om: Kroppen -de forskellige kropsdele, køn, forskellige smage - når vi spiser eller smager på frugt og bær ude på legepladsen.

At tale om: Vi snakker om dufte, lugte når vi er i naturen, lytter til naturens lyde, mærker vinden og regnen på vores hud.

Motionsløb.

Deltager også i "Idræt på tværs"

Gå med bare tæer i sand, vand og sne og mærker blæst, regn, sne og solskin på huden.

Leg med sand, jord, vand, mudder.

I børnenes frie leg, er der gode muligheder både inde og ude, til at barnet kan udfordre alle sanser. Indendørs har vi gode rum, som inviterer til den aktive leg. Der er fx fællesrummet, hvor børnene har mulighed for at lege med puder, gyngesæder, madrasser og kan klatre op og ned. I børnehaven har vi mulighed for at benytte kælderens rum til rytmik. På vores legeplads og også i nærområdet er der mange gode skrænter og træer som giver mulighed for bevægelse i varieret terræn. Derudover er der legeredskaber som klatrestativer, gyngesæder, cykler, og andre køretøjer. Der er også kælkebakken eller fodboldbaner hvor en anden leg kan udfordre motorikken.

Vi laver aktiviteterne for at stimulere og styrke bevægelsesglæde, kropsglæde og forskellige bevægelsesformer, for at mærke kroppen i både bevægelse og i ro

Det er også betydningsfuld at børnene oplever at måltiderne er hyggelige, så sansestimulationen omkring smag af maden opleves i en god stemning omkring måltiderne. I Petersbjerggård tilbydes en sund og varieret kost i en hyggelig atmosfære.

Krop, sanser og bevægelse er en stor del af den pædagogiske læringsmiljø i Petersbjerggård.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Petersbjerggård mener vi at det er vigtigt, som en del af vores arbejde med natur, udeliv og science, at udnytte den natur vi har i og omkring institutionen. Gennem naturen kan barnet lære sig selv at kende, og er med til at udvikle det som individ. Det kan skabe sig nogle erfaringer i naturen, og det kan gennem engagement, gå-på-mod og støtte fra den voksne, hjælpe barnet med at bruge sin krop til sansninger og motoriske øvelser. Vi er ude hver dag i alt slags vejr, det giver børnene mulighed for at lege og eksperimentere.

Børn er naturligt nysgerrige og undrende, hvilket kan medvirke til at være eksperimenterende og undersøgende, og dermed skabe erfaring omkring buske, grene, snegle, myrer og hvad man ellers finder og kan i naturen. Derudover kan barnet øve sig i at forstå stor-lille, let-tung, tyngdekraft, mængder osv., og det kan eksperimentere hermed.

I naturen introduceres barnet naturligt for årsag virkning, for blæst, regn, sne, varme, kulde o.lign.

Pædagogisk arbejde med natur, udeliv og science har som mål: At børn får lyst til og føler sig trygge ved at være udenfor, at de får interesse for omgivelserne, kendskab til årstiderne, natur-materialer, planter, dyr, og lyst til at undersøge og forstå, samt lære at omgå naturen på en respektfuld måde.

I naturen får barnet en autentiske førstehåndsoplevelser som giver erfaring og fører til læring. Naturen giver mulighed for at opleve begejstring, nysgerrighed, fordybelse, gode lege og fælles oplevelser.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Arbejdet med læreplanstemaet Kultur, æstetik og fællesskab, kommer til udtryk på mange forskellige måder. Vi tager på ture ud af huset, møder mennesker, bruger de forskellige kulturinstitutioner der er at finde rundt omkring i vores nærmiljø - som fx biblioteket, Trap-holt, Koldinghus, teateret, Geografisk have, koncerter og forskellige musikarrangementer.

Vi arbejder også med dette læreplans tema når vi er hjemme i institutionen. Vi synger, leger med udklædning, læser bøger, tegner, maler, klipper og klistrer. Vi har også et samarbejde med Kulturskolen i Kolding, hvorfra Anni, der er uddannet fløjtenist i folkemusik og Motorikvejleder, kommer ud til de forskellige stuer her hos os – så hver stuen har musik fast én gang i ugen. Annie kommer med nye inputs og sange alt efter årstider og børnenes alder mm. Vi synger og bevæger os sammen, og der er også fokus på det at være i ro. Så sprog,

social og personlig er også i spil. Alt efter hvilke sange vi synger og om vi er ude og inde, kan natur også være det. Børnene oplever en dejlig fællesskabsfølelse i sangene og aktiviteterne.

Vi maler, tegner og lader børnene bruge deres kreative sans og deres fantasi, både indenfor og ude i haven.

Nogle ting er frit tilgængelig såsom bøger, udklædning, tegnerekvisitter og klippe klistre ting. Børnene sætter sig gerne i grupper når de fx. tegner, klipper og klistrer. De har godt fællesskab omkring det, og de inspirerer hinanden. Ved at lade de forskellige rekvisitter være tilgængelige for børnene, skaber vi mulighed for at de altid har mulighed for at udtrykke sig ved fx at tegne og farvelægge tegninger, og igennem deres tegninger fx udtrykke deres følelser såsom glæde, savn, kærlighed osv.

I Petersbjerggård har vi også mange traditionsrige begivenheder, som vi fejrer i løbet af året. Vi planlægger aktiviteter ud fra de forskellige højtider, fx holder vi en julefrokost sammen med børnene hvert år i december, vi holder fastelavnsfest i februar, vi laver pynt og får besøg af påskeharen til påske, vi inviterer forældre og bedsteforældre til julehygge og Luciaoptog.

Når vi planlægger aktiviteter ud fra traditionerne, gør vi det ud fra børnegruppen vi har. Det er altid med tanke for, hvad der giver mening for børnene på stuerne.

Evalueringsskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Der er løbende en reflekterende tilgang til praksis, hvor der undervejs evalueres og justeres på praksis med afsæt i børnegruppens behov og med afsæt i evidens. Vi reflekterer, for at forbedre dagtilbuddet og er både analyserende og løsningsorienteret i evalueringen af vores kultur.

Der har været refleksionsmøder hvor pædagogerne har kunne drøfte og udvikle tanker omkring egen praksis.

Efter hvert forløb eller arrangement der har været i Petersbjerggård, bliver der evalueret. Vi taler også med børnene efter de forskellige emner vi har haft. Her får børnene mulighed for at give udtryk for hvad de synes om aktiviteterne, som oftest taler vi med børnene, når dagen er omme, og igen når hele emnet er slut. Derved kan vi få et indblik i, hvad børnene synes var spændende og knap så spændende. Det betyder at børneperspektivet inddrages i evalueringskulturen i Petersbjerggård.

Det gør vi gerne på refleksionsmøder, hvor vi alle er samlet, eller når vi har stuemøder. Vi planlægger og udfører og evaluere forløb gennem en smitte-model, hvor vi også gerne bruge GLK modellen, så vi får drøftet hvad vi har gjort, samt hvorfor vi gjorde som gjorde, og hvad vi kan lære af det næste gang, eller tage med videre ind i et andet forløb.

På stuemøder bruges børnelinealen, der er en symbolsk målestok, der viser en række indikatorer som indkredser barnets forudsætninger og vilkår, forældrenes formåen som omsorgspersoner og endelig det omgivende netværks kapacitet til at gå støttende ind. Resultatet af indikatorerne på børnelinealen kan anvendes som en faglig ressource i vurderingen af, om barnets vanskeligheder kan klares i det daglige, eller om de kræver en særlig indsats.

Børnelinealen er et værktøj til at vurdere et barns trivsel og de handlemuligheder, der kan understøtte barnet. Børnelinealen støtter pædagogerne i at holde fokus og sætte rammer for en kvalificeret indsats for børnene, så der sikres en tidlig opsporing og forebyggelse af, at problemerne ikke vokser sig større.

Der laves kompetencehjul for at personalet kan se barnets ressourcer ud fra en helhedsorienteret tilgang. Med baggrund i moderne forskning om børns udvikling inden for de seks læreplanstemaer, beskriver Kompetencehjulet barnets kompetenceudvikling fra 0 til 6 år. Profilerne viser ressourcer og fokusområder og indeholder forslag til aktiviteter i barnets nærmeste udviklingszone. I kompetencehjulet laves der også handleplaner for bar-

nets udvikling og trivsel, når vi vurderer det relevant, for at målrette og fremme den pædagogiske indsats. Handleplanerne laves med SMTTE-metoden, som er et dynamisk og didaktisk redskab til at planlægge og skabe udvikling.

Kompetencehjulet er endvidere et interaktivt værktøj, der kan anvendes til at kvalificere og udvikle arbejdet med den pædagogiske læreplan.

Kolding Kommune er med i program for Læringsledelse, der baserer sig på et partnerskab mellem Billund, Fredericia, Hedensted, Kolding, Nordfyn og Svendborg kommuner, samt Institut for Kultur og Læring, Aalborg Universitet (AAU) og Senter for Praxisrettet Utdanningsforskning (SePU), Høgskolen i Innlandet. I programmet deltager ca. 170 dagtilbud og omkring 3000 fagprofessionelle (det pædagogiske personale og ledelse i dagtilbud, samt pædagogiske konsulenter på forvaltningsniveau). Programmets indsatser berører endvidere 30.000 børn i 0 – 6 års alderen, og det hviler på en systemomfattende, kollektiv og læringsorienteret tilgang til arbejdet med forbedring af dagtilbuddets læringsmiljø. Programmet har som formål at de deltagende dagtilbud, efterlever dagtilbudslovens mål om at skabe dagtilbud af høj kvalitet, der fremme børns trivsel, læring, udvikling og dannelse gennem trygge og pædagogiske læringsmiljøer, hvor legen er grundlæggende, og hvor der tages udgangspunkt i et børneperspektiv (Dagtilbudsloven, 2019).

Læringsledelse er begrebet for dette systemomfattende arbejde som indeholder spørgeundersøgelser der kortlægger svar fra børn, forældre, pædagoger, medarbejdere og ledere. Vi bruger data, der handler om børnenes trivsel, udvikling og relationer og forældrenes tilfredshed. Samt data der kortlægger medarbejdernes trivsel.

Data evalueres og der følges op på næste tiltag i forhold til resultatet. Vi arbejder løbende videre med tiltag både på møder og i dagligdagen.

I forhold til børn der skal i Glidende skoleovergang (GLO) anvender vi SPU som et supplement til at vurdere barnets skoleparathed.

Ledelsen udarbejder årligt en kvalitetsrapport til BUAF, Børn og ungeafdeling Kolding Kommune. Kvalitetsrapporten indeholder både et tilbageblik på året, der er gået, og med strategi for, hvad der skal være fokus på i det fortløbende år. Kvalitetsrapporten bliver

fulgt op af et møde med en konsulent fra BUAF. Her får vi mulighed for en dialog og tilbagemelding på Kvalitetsrapporten.

I forhold til alle de data og metoder som vi bruger og baserer vores tiltag på, er det afgørende, at ledelsen organiserer analyseprocessen, så medarbejderne kan drøfte dokumentationen kritisk og konstruktivt i et trygt miljø, der er tillidsbaseret. Samt at der er et professionelt kollegialt fællesskab, hvor personalet kan udfordre hinandens praksis og perspektiver. Det har værdi, at der er flere der analyserer data og at man forholder sig reflekteret og kritisk til egen praksis. Samt at man har opmærksomhed på, at man kan have blinde pletter i forhold til egen praksis, samt at man er en del af en kultur, som nemt bliver en del af institutionens identitet.

Ledelsen skal organisere så personalet systematisk dokumenterer, reflekterer og analyserer den fælles nye viden og sørger for at følger op, så man vedligeholder, skaber og videreudvikler den gode praksis. - En stærk evalueringskultur er grundlaget for et stærkt læringsmiljø -og styrker dermed dagtilbuddets arbejde med at sikre børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det giver mening at fokusere på en bestemt indsats og sætte mål for den og derefter følge op på, om det man har gjort gør en forskel for børnene.

En evalueringskultur handler om at arbejde systematisk med evaluering af den pædagogiske praksis. Det handler blandt andet om, at man i de enkelte evalueringer definerer, hvad man vil holde øje med, inden man indsamler viden, og følger op på den viden, man opnår i evalueringen. Kulturbegrebet betoner, at evaluering ikke bare handler om teknik og metode, men om holdninger og værdier i organisationen. Med andre ord skal evalueringen generelt opleves som en læreproces og ikke som kritik.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Ledelsen sætter retning og fra et overordnet fagligt perspektiv, evalueres kvaliteten og der sættes rammer der styrker og udvikler den pædagogiske praksis. Dette sker sideløbende med, at det pædagogiske personale får faglig sparring og feedback, der udvikler deres faglighed.

Kerneopgaven er under stadig udvikling og tilpasning og det kræver, at ledelsen er i stand til fagligt at flytte dagtilbuddet derhen, hvor den pædagogiske praksis bedst understøtter den pædagogiske intention og de nye mål for kerneopgaven.

Personalet har mulighed for selv at observere og reflektere over de læringsmiljøer, institutionen rummer. Dette understøttes fagligt af ledelsen og er en integreret del af den pædagogiske praksis. Ledelsen har ansvaret for, at evalueringen og justeringen af læreplanen forløber som en løbende systematisk proces. Læreplanen tilrettes løbende i teori og praksis. I teori dvs. det der står i læreplanene. I praksis vil sige i den pædagogiske praksis i daginstitutionens hverdag.

Læreplanstemaet drøftes også løbende i forældrebestyrelsen, så deres oplevelse af dagtilbuddet inddrages i evalueringen af praksissen og læreplanen.

Hvert andet år vil læreplanen blive evalueret og tilrettet på baggrund af de justeringer der måtte være.

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluering af pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

